

Pozor na království konzumu

Stanislav Komárek (1958) patří mezi neinspirativnější autory dneška. Ať píše esejistiku, publicistiku, nebo romány. Ať mluví s důrazem na filozofii, nebo na biologii. Ostatně je profesorem filozofie a přírodních věd. V nakladatelství Academia právě vyšel nový svazek jeho spisů: *Zápisky z pozdní doby*.

RADIM KOPÁČ

LN Jak jste zvládl ty dva a půl měsíce nouzového stavu?

Ale vcelku dobře, většinou jsem pobýval ve svém venkovském domě v Kamádkově Řečici, jsem ještě z exilu na samotu zvyklý. Nejtěžší byla povinnost chodit všude v roušce, soukromě se domnívám, že to bylo upřílišněné.

LN Jak berete koronavirus jako biolog? Je to mediální mýtus, či reálná hrozba?

Ono je to kdesi mezi těmito mrazivými alternativami. Potíž je ta, že na něj dosud nejsme zvyklí, zatímco na chřipku, kosící zcela podobně každý rok staré a oslabené lidi, ano. U nás dosud zemřelo něco málo přes tři sta lidí, to umírá běžně v zemi každý den. U „nové“ epidemie je jistě radno mít se na pozoru, ale s koronavirem budeme muset už navěky žít. Je zcela iluzorní, že jednoho dne budeme slavit přemožení posledního vira v české kotlině, stejně jako to, že v historicky krátké době vyvineme očkovací látku a celé lidstvo proočkujeme. Co nemůžeme odstranit, na to si musíme zvyknout. Zakázali jsme auta proto, že se v nich u nás zabije ročně okolo šesti set lidí? Také by to šlo, občané by byli dopravováni státními pancéřovanými autobusy, pokud by pro nějaký závažný důvod dostali povolení k cestě...

LN Jak vnímáte virus jako filozof?

Že společnost dnešního typu se bojí o život nejvíc v dějinách. Že smrt chápeme mylně jako trapné nedopatření a selhání lékařů, asi jako když hraběti Zeppelinovi nakonec spadly všechny vzducholoďe, ač neměly. Zapomínáme, že jsme svým údělem smrtelníci a smrt k našemu životu patří stejně jako narození a je v zásadě přirozeným vyvrcholením života. Medicínská péče má své limity, trochu se obávám, že „pečovatelský stát“ bude jednou direktivně nařizovat operace...

LN A dál?

Dále jsem si odnesl poznatek, jak poslušnými jsme se stali, v zásadě jako věčné děti, které sice zlobí, ale na důrazný rozkaz po-

Koronavirus? Naučme se s ním žít, nic jiného nám nezbyvá, říká Stanislav Komárek.

FOTO MAFRA - DAN MATERNA

slechnou a mají jen krátkou paměť. Vždy upřednostníme bezpečnost a blahobyt před svobodou, dnes by se totalita mírnějšího typu zaváděla nadmíru snadno, pokud by se chtělo. Stačilo by lid po internetu trochu postrašit a udělit pár pokut. Digitálně komunikující občan by byl v případě potřeby průhledný jako mladá sardinka. Infantilizace společnosti pokračuje už mnoho desetiletí a je pro spotřebně-digitální společnost vlastně nezbytná. Jen velké dítě touží i v sedmdesátí po nových cetkách a může se učit novým IT kouskům. Nebudete-li jako toto dítě, nevstoupíte do království konzumu.

LN V nakladatelství Academia vycházejí už několik let vaše spisy: cestopisy, úvahy, odborné práce, beletrie. Která ta tvůrčí poloha je vám nejbližší?

Rozhodně jsou to eseje, od nich se odvíjejí všechny ostatní žánry. Cestopis je esej o jiných zemích, takovéto rysy mají i různé odborné-popularizační práce, i mé romány mají esejistické vložky.

LN Loni jste vydal dvoudílný memoár *Města a městečka. Je v těch spisech a memoáru bilančování, zhodnocování dosavadního života a díla?*

Konečné bilančování můžeme dělat jen po smrti a musí to pak učinit někdo za nás. Chtěl bych zde velice poděkovat Osudu, jak byl ke mně laskavý a vstřícný, ač vůbec nemusel. Máme dnes upřílišněný názor na to, „že máme na všechno nárok“. Dospěli jsme teprve tehdy, když pochopíme, že automatický nárok nemáme na nic. Proto ještě jednou chválím Nebesa, že nade mnou už skoro dvaasedesát let drží ochrannou ruku a dala mi prožit třeba „jaro národů“, „zlaté devadesátky“, a to právě v nejpříhodnějším věku mezi třicítkou a čtyřicítkou. Ač bych jistě ještě rád pár let prožil a nějakou tu knihu napsal, i kdyby na mne zítra spadl strop či přišel nějaký nový zavilý vir, stálo to za to.

LN V nejnovějším svazku spisů *Zápisky z pozdní doby* představujete svou „pozdní“ novinářskou práci, texty z let

2014–2017. Proč jste s psaním do novin skončil?

Důvody jsou v zásadě dva. Jeden je ten, že člověk se za dětství a mládí má starat řeckně o sledování mravenců a jejich výzkum, ve středním věku o záležitosti obce a ve stáří spíše o spásu duše, ať už si pod tím představujeme cokoli. Co si myslím o většině společenských jevů, které se v neměnné letité konjunktuře stále opakovaly, jsem už dávno napsal, a tak jsem si k šedesátinám nadělal ukončení žurnalismu. Druhým důvodem bylo i to, že mediální krajina se stala urputnější a bulvárnější, nežli bývala, je to patrně třeba i při některých rozhovorech rozhlasových či tiskových, kdy se tazající snaží hovořícího stále chytat za slovo a zahánět do úzkých. Pokud se od někoho chceme něco dozvědět, musíme mu nechat trochu prostoru a netlačít ho k extrémním či „politicky závadným“ výrokům, ač by to bylo z hlediska prodejnosti výhodnější. Na tuto polarizační tendenci médií, vyhrocující vše do maxima a nenechávající prostor umírnějším názorům, jednou západní společnost „dojede“.

LN Odkazuje to adjektivum „pozdní“ v názvu knihy i k době, v které žijeme?

Mám dojem, že „pozdní“ doba skončila zhruba únorem letošního roku. Adjektivum „pozdní“ zde znamená, že společnost je, či spíše byla určitým způsobem „ustatá a vyzrálá“ po dlouhých letech míru a dostatku, ale zároveň také čímsi bezvýhodná a frustrující, řeckně podobně jako „starý režim“ v předrevoluční Francii.

LN Co přijde po „pozdní“ době?

Jsem vysokoškolský kantor, ne prorok. Jsem přesvědčen, že zažíváme začátek podobného dějinného přelomu, jako byl rok 1914, jenže bez války, i revoluce 1989 už byla nekrvává. Jako by se kamenná lavina pomalu rozjížděla po kluzkém svahu. Ve společnosti je spousta různých tenzí a virový šok nepochybně uvede do pohybu řadu změn, možná že poněkud směrem k „lokalizaci“, pokud jsme třicet let globalizaci jednoznačně forsírovali. Technologie, zejména informační, zdaleka předběhly poměrně starobylou strukturu společnosti, zákonů a tradic. Nevíme úplně dobře, co s tím. Mnozí očekávají nebyvalou obrodu, jiní příchod katastrof. Ono to bude jistě spíše strakaté, cosi jako „rájopeklo“, ale jiné než to, na které jsme byli zvyklí...

LN Jedna z otázek, kterou si nad *Zápisky* kladete, zní: „Není nakonec nejlepší odpovědí na otázky světa kolem nás mlčení?“ Proč mlčení?

Je to míněno tak trochu taoisticky. Každý výrok o něčem, každé chycení do slov je svým způsobem násilím na skutečnosti, minimálně ji napíná na skřípec našeho jazyka; čím je výrok radikálnější a jednoznačnější, tím víc. Naše doba mimoto zažívá strašlivou inflaci slov, za dva roky prý jich naprodukuje na internetu stejně jako od doby starého Babylonu do začátku onoho dvouletí. Svádělo by to k umlknutí, jaksi natruc.

LN Počítáte pro své spisy ještě s nějakou novou knihou, třeba s beletrií?

Jistě že bych rád ještě něco napsal, ať už esejistického, či populárně-naučného. Pokud se ptáte na beletrii, začal jsem psát román o životě Bohuslava Balbína. Nikde není garantováno, že jej taky zdárně dopíšu, je na tom mnoho práce, asi jako na barokním kostele, a je nutno si k tomu přečíst mnoho o dobových realitách. S Balbínem jsem se zapletl už před pár lety, kdy jsem s komentářem vydával spolu s Jiřím Čepelákem v českém překladu jeho přírodopis *Čech*, první díl *Rozmanitost v historii Království českého* (1679). Někdy mne tehdy zaujal a teď se k němu zkusím vrátit.

Autor je literární a výtvarný kritik

Mezi životem a smrtí

MARTA ŠVAGROVÁ
redaktorka LN

KOLEM DOKOLA

Dvě útlé knížky, světlá modrá a světle zelená, dost tenké a dost malé, aby se vešly do kapsy. Co má společného? Vydavatele, ediční rodinu, poezii. Čte se každá jinak, v každé se zrcadlí docela jiný svět a rozdílný čas, z obou však lze pocítit cosi podobného: cit, nostalgii, nadhled, zmučení.

První svazek nové edice Joezie patří Jiřímu Dědečkovi, jeho sbírce *Pošta shora*. Křehký básník, veršům, které auto i čtenář berou vážně, nevtrivním náznakům, za nimiž se odhrává drama. Osobní dramata, obav, nejistoty, poznání i smíření (... Vřava je ve mně / Venk je mír...). Občas problemke ironie, ale jen nepatrně, nic se tu nezlehčuje. Úsporné vyjádření podstaty života a smrti – a tak toho, co je mezi nimi.

Výhodou nakladatelů a zároveň autorů v jednom je možnost vydat knihy podle vlastní představy

Druhý svazek nabízí básně českého profesora středověké literatury z Oxfordu Bernarda O'Donoghua (1945), muže záměrného původem, životem i dělem. Jeho básně pro soubor *Delitice* vybrala a v letech 1997 a 2019 přeložila Tereza Brdečková. Jde o poezii v podstatě vzpomínkovou, útržky paměti z dějů, jež se už nevrátí, zážitků, které patří do jiného času, a přes to mají schopnost cosi podstatného sdělit. Vypráví kousky příběhů, které se staly, a skládá mozaiku pocitů a poznání, která reálný čas přesahuje. Anglicko-český výbor obsahuje devětadvacet básní z posledních šesti autorových sbírek. Jejich kompozici doláca Jan Šulc, předmluvu Terezy Brdečkové do angličtiny přeložil Justin Quinn.

Výhodou (a jistě i rizikem) nakladatelů a zároveň autorů v jednom je možnost vydat knihy podle vlastní představy a vkusu bez zásahů zvenku. Manželé Tereza a Jiří ve své nakladatelství Limonádov Joe vydávají knížky k obrazu svému a k obrazu otce Jiřího Brdečky, aniž by podléhali pchávkám a možná i výnosnějším trendům. Poznají kvalitní vládnou bohatým jazykem (mimo jiné mateřským), hledají a nalazají, dají si čas i práci, aby oddali vzdali precizní dílo. V případě edice Joezie obsah podtrhuje i kultivovaná grafická úprava a výmluvné ilustrace.

S koňmi do Rudolfiny

PRAHA Koňský povoz včera centrem Prahy přepravil z holešovického ateliéru do Galerie Rudolfinum sochu, která se tam stane součástí skupinové výstavy *Unplugged*. Rozměrné kamenné dílo těžké 1,5 tuny se v duchu výstavy nakládalo bez techniky, jen ruční mechanizací. Koňské dvojspřeží si s nákladem poradilo, autor sochy Tomáš Moravec ho dokonec původně plánoval dopravit do gale-

PRAHA Ve věku 69 let zemřel včera v Praze po nemoci historik umění, památkář a pedagog Jiří T. Kotalík, který čtyři desítky let vyučoval na Akademii výtvarných umění, školu také v letech 1997 až 2003 a poté 2010 až 2014 jako rektor vedl. Předmětem jeho zájmu byla především historie české architektury. Kotalík byl odborníkem, ale současně i aktivistou. Za svůj profesní život byl

řádat legendární výstavu *Mlostranské dvorky*. Po roce 1989 se Jiří T. Kotalík naplno zapojil do organizování kulturního života. Byl členem vědecké rady Národního památkového ústavu (NPÚ), rady ministra kultury pro vědu a vývoj, exekutivního výboru Národního komitétu ICOMC a mnohých dalších. V 90. letech pomáhal znovuobnovovat Společnost výtvarných umělců Mánes a

Zemřel Jiří T. Kotalík